

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Τεύχος 3ο

Μαΐος — Ιούνιος 1987

Διμηνιαία έκδοση

του Εθνικού Συνδέσμου Διπλωματούχων Νοσοκόμων Ελλάδος

«ΥΓΕΙΑΣ ΘΕΡΑΠΙΑ»

ΕΣΔΝΕ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ

Εθνικός Σύνδεσμος
Διπλωματούχων Νοσοκόμων Ελλάδος
Πύργος Αθηνών, Γ' κτίριο, 2ος όροφος
Μεσογείων 2 115 27 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 77 02 861

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ε. Δημητρίου
Κ. Καλανταρίδου
Β. Λανάρα
Μ. Μαλγαρινού

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαρία Μαλγαρινού
Καθηγήτρια ΤΕΙ Αθηνών
Πύργος Αθηνών - Γ' Κτίριο
2ος όροφος - 115 27 ΑΘΗΝΑ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φωτοστοιχειοθεσία - Σχεδιασμοί
Εξώφυλλο - Εκτύπωση

Κατεχάκη & Αδριανείου 3 - 115 25 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 67 14 371 - 67 14 340

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Νοσηλεύτριες/-ές _____ 1000 δρχ.
Σπουδάστριες/-ές _____ 500 δρχ.
Οργανισμοί - Εταιρείες-
Βιβλιοθήκες _____ 1500 δρχ.
Εξωτερικό _____ 15 \$
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ 170 δρχ.

1. Οι Νοσοκόμοι σαν Κοινωνική Δύναμη <i>Huguette Labelle</i>	79
2. Κατάρτιση των Νοσοκόμων στην Παιδιατρική Νοσηλευτική <i>Ε. Στρατηγάκη</i>	88
3. Μεταπτυχιακό Σεμινάριο Ογκολογικής Νοσηλευτικής <i>Ε. Πατηράκη</i>	99
4. Σεμινάριο του Διεθνούς Συμβουλίου Νοσοκόμων (ICN) <i>Χ. Πλατή, Χ. Γιάννακα</i>	107
5. Οδηγίες για τους συγγραφείς	110

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ
ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ
21 - 25 Απριλίου 1986
ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Ελισάβετ Ι. Πατηράκη

Πτυχιούχος Τμήματος Νοσηλευτικής
του Πανεπιστημίου Αθηνών
Νοσοκομείο «ΑΓΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ»

Ήταν ιδιαίτερη χαρά για μένα που η αίτηση συμμετοχής μου, στο μεταπτυχιακό σεμινάριο Ογκολογικής Νοσηλευτικής (Postgraduate Course on Cancer Nursing), που οργάνωσε το Ευρωπαϊκό Σχολείο Ογκολογίας (European School of Oncology), έγινε δεκτή.

Η δις Γεωργία Σαββοπούλου, προσκεκλημένη πρόεδρος την πρώτη μέρα κι εγώ, ευχαριστούμε θερμά το διοικητικό συμβούλιο του ΕΣΔΝΕ για την οικονομική ενίσχυση που μας προσέφερε.

Σκοποί λειτουργίας του Ευρωπαϊκού αυτού κέντρου εκπαίδευσης (σχολείου) στην Ογκολογία, είναι η διδασκαλία της κλινικής ογκολογίας και η προαγωγή της έρευνας για τον καρκίνο στην Ευρώπη. Για την επίτευξη αυτών των σκοπών, διοργανώνει συναντήσεις στο κάστρο του Romerio στην μικρή πολιτεία του Como κοντά στο Μιλάνο, όπου δίνονται διαλέξεις από διακεκριμένους Ευρωπαίους ειδικούς στο χώρο της Ογκολογίας. Ο αριθμός των μελών κάθε συνάντησης είναι περιορισμένος, ώστε να παρέχεται η ευκαιρία προσωπικής γνωριμίας διδασκόντων και διδασκομένων καθώς και δυνατότητα ανταλλαγής απόψεων. Εκτός των παραδοσιακών διαλέξεων γίνονται συζητήσεις κλινικών περιστατικών και παρουσιάσεις εξειδικευμένων διαγνωστικών και χειρουργικών τεχνικών.

Επίσημη γλώσσα του σχολείου είναι η Αγγλική.

Το 1986 είναι ο βος χρόνος επιστημονικής του δραστηριότητας. Επιδυμώντας να διευρύνει τους ορίζοντές του, δέχθηκε για πρώτη φορά επιστήμονες υγείας άλλων ειδικοτήτων εκτός της Ιατρικής. Αυτό το σεμινάριο ήταν το πρώτο εξωιατρικό, στο οποίο συμμετείχαν 67 εκπρόσωποι νοσηλευτικής από 14 χώρες.

Το πρόγραμμα που είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω ήταν:
Μεταπτυχιακό σεμινάριο στην

ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ
21-25 Απριλίου 1986
Πρόεδρος: R. Tiffany (Λονδίνο)

Εξωτερική και εσωτερική άποψη του Pomerio Castle

ΔΕΥΤΕΡΑ 21 Απριλίου

- Cancer Education (Η εκπαίδευση στον Καρκίνο)
Savoroulou (Ελλάς) – Webb (Αγγλία)
- Cancer Screening and Diagnosis (Screening και Διάγνωση στον Καρκίνο)
Reed-Ash (Αγγλία) – Sque (Αγγλία)

ΤΡΙΤΗ 22 Απριλίου

- Care of Patients Undergoing Cancer Surgery
(Φροντίδα αρρώστων που υποβάλλονται σε χειρουργείο για καρκίνο)
Wells (Αγγλία) – Newton (Αγγλία)
- Care of Patients Receiving Radiotherapy
(Φροντίδα αρρώστων που υποβάλλονται σε ακτινοθεραπεία)
Vandavelde (Βέλγιο) – Nordbo (Νορβηγία)

ΤΕΤΑΡΤΗ 23 Απριλίου

- Care of Patients Receiving Cancer Chemotherapy
(Φροντίδα αρρώστων που λαμβάνουν χημειοθεραπεία)
Gall (Ολλανδία) – Kuin (Ολλανδία)
- Care of Patients Receiving Other Medical Treatments
(Φροντίδα αρρώστων που υποβάλλονται σε άλλα ιατρικά θεραπευτικά σχήματα)
Stoll (Ελβετία) – Borley (Αγγλία)

ΠΕΜΠΤΗ 24 Απριλίου

- General Care and Support of Patients and Families
(Φροντίδα και υποστήριξη των αρρώστων και των οικογενειών)
Stap (Γαλλία) – Adonis (Γαλλία)
- Care of Children and Adolescents with Cancer
(Φροντίδα παιδιών και ενηλίκων με καρκίνο)
Dellepoort (Ολλανδία) – Horner (Αγγλία)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 25 Απριλίου

- Continuit of Care (Συνεχιζόμενη φροντίδα)
Holter (Νορβηγία) – Dicks (Αγγλία)
- Developmental and Alternative Nursing Strategies
(Αναπτυσσόμενες και εναλλακτικές νοσηλευτικές στρατηγικές)
Simon (Γερμανία) – Claus (Ελβετία)

Η οργάνωση του σεμιναρίου ήταν άογνη. Το πρόγραμμα, καθημερινά άρχιζε στις 8.30 π.μ. και τελείωνε στις 6 μ.μ. με τρία ενδιάμεσα διαλλείματα, για μεσημεριανό γεύμα και καφέ.

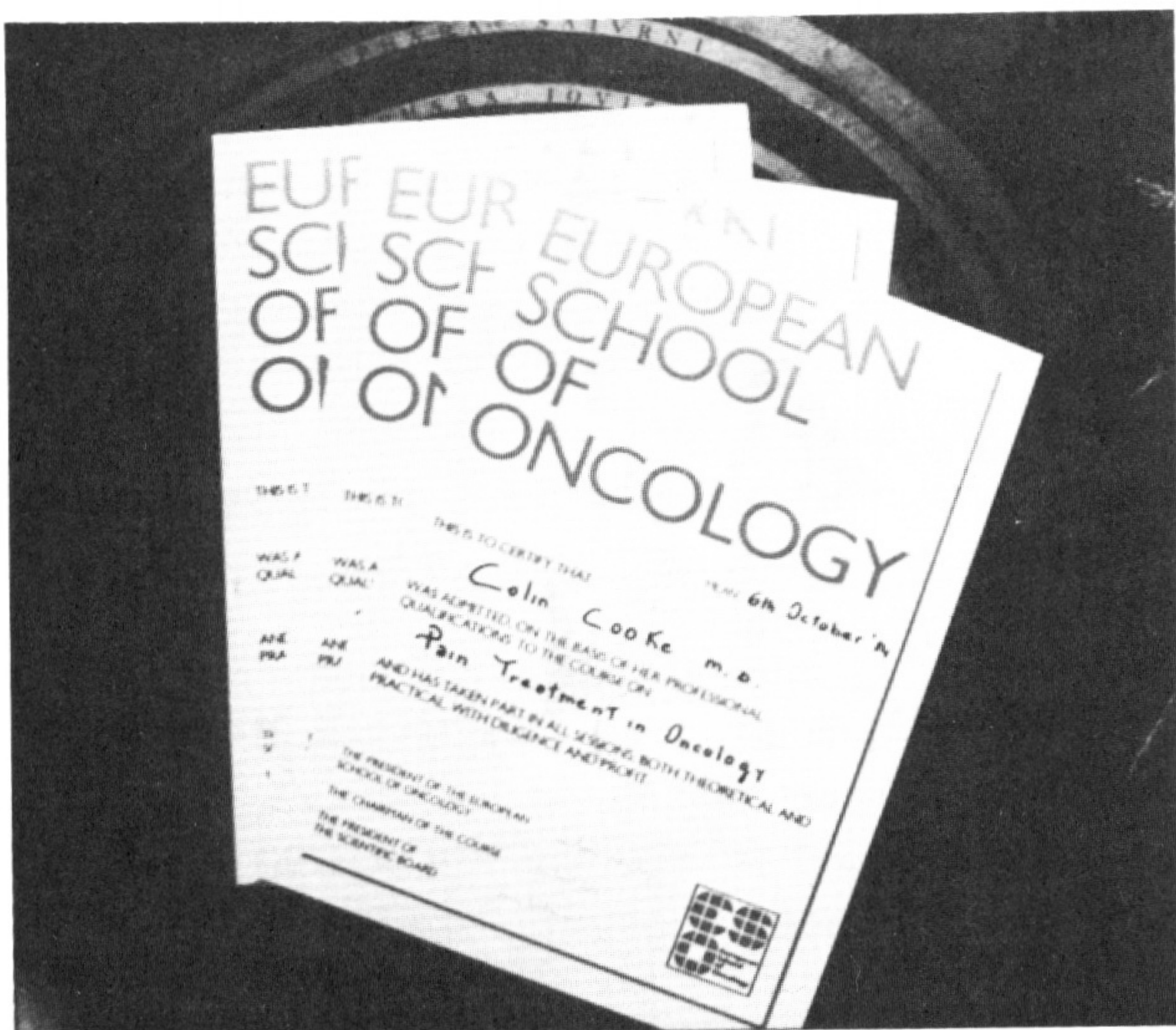
Την πρώτη κιόλας μέρα στην προκαθορισμένη ονομαστικά δέση μας, στην αίθουσα διαλέξεων, μας περίμενε το ατομικό βιβλίο με περιλήψεις και βιβλιογραφία όλων των διαλέξεων.

Μετά την αποχαιρετιστήρια ομιλία του προέδρου, απονεμήθηκαν αναμνηστικά διπλώματα στα μέλη που συμμετείχαν.

Η ποικιλία των εισηγήσεων και η προβολή βίντεο ταινιών στους σημαντικότερους τομείς της Ογκολογικής Νοσηλευτικής κάλυπτε κάθε ειδικό ενδιαφέρον που μπορούσε να έχει καθένας μας. Στο τέλος κάθε παρουσίασης υπήρχε αρκετός χρόνος όχι μόνο για τις ερωτήσεις αλλά και ανταλλαγή ιδεών μεταξύ ομιλητών και ακροατηρίου, καθώς και αξιολόγηση των γνώσεων που αποκτήθηκαν με τεστ πολλαπλής επιλογής.

Η εβδομάδα αυτή ήταν μια αξέχαστη εμπειρία. Και τις πέντε βροχερές μέρες του Απρίλη, μέσα στην επιβλητική μα ταυτόχρονα ζεστή (αν και ιδιαίτερα δαπανηρή) ατμόσφαιρα του κάστρου που έχει διαμορφωθεί σε ξενοδοχείο, την ώρα των διαλλειμάτων, κατά την διάρκεια των γευμάτων στην κοινή τραπεζαρία αισθάνθηκα την συντροφικότητα για ένα κοινό στόχο, την προαγωγή της Ογκολογικής Νοσηλευτικής και την ειλικρινή διάθεση για συνεργασία και βοήθεια. Σ' αυτό το κλίμα άκουσα, είδα, σκέφθηκα, οραματίστηκα μια καλύτερη Ελληνική Ογκολογική Νοσηλευτική.

Η Ιατρική πράξη είναι πολύ περισσότερο συγκρίσιμη παγκόσμια και δεν αλλάζει τόσο όσο η Νοσηλευτική από χώρα σε χώρα.

Η Νοσηλευτική αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα που πηγάζουν απ' την θέση της στο υγειονομικό σύστημα της χώρας, από κοινωνικοοικονομικούς και πολιτιστικούς παράγοντες καθώς και την θέση του/της Νοσηλεύτη/τριας στην κοινωνία που ζει. Τα μεσογειακά κράτη (Γαλλία, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα), φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν κοινά προβλήματα άσκησης νοσηλευτικού έργου.

Αν και ο ρόλος της Νοσηλευτικής στο χώρο της Ογκολογίας εξακολουθεί να υποτιμάται σ' ένα αριθμό κρατών (αναπτυσσόμενες), όπου πολύ συχνά θεωρείται σαν βοηθός γιατρού, η ανάγκη για παροχή ποιοτικής φροντίδας στον άνθρωπο με καρκίνο συνέχεια αυξάνει.

Σ' όλο τον κόσμο, κάθε χρόνο, 4.000.000 άνθρωποι πεθαίνουν από καρκίνο. Αν οι παρούσες ροπές συνεχίσουν να υπάρχουν (αύξηση του μέσου όρου ζωής, αύξηση χρήσης καπνού) θα αυξηθούν οι θάνατοι από καρκίνο σε όλες τις χώρες. Ποτέ δεν ήταν μεγαλύτερη για την Νοσηλευτική, η ανάγκη για ενεργό συμμετοχή στην πρόληψη, ανίχνευση, διάγνωση, θεραπεία και αποκατάσταση στον καρκίνο.

Αναμφισβήτητη η Ογκολογική Νοσηλευτική είναι μια διεθνής προοπτική. Αυτό ήταν εξάλλου και το θέμα του 4ου Διεθνούς Συνεδρίου Ογκολογικής Νοσηλευτικής που έγινε στην Νέα Υόρκη 8-12 Σεπτέμβρη 1986.

Είναι γεγονός πως οι νοσηλευτές/τριες αν και δεν έχουν κοινή γλώσσα και κοινό σύστημα υγειονομικής φροντίδας, αναγνωρίζουν ότι μοιράζονται μια κοινή πρόκληση, την αντιμετώπιση της επίδρασης του καρκίνου στην ζωή όχι μόνο του αρρώστου μα και της οικογένειάς του, των φίλων του, των υγειονομικών λειτουργών και του γενικού πληθυσμού. Ο καρκίνος προσβάλλει άτομα κάθε ηλικίας, επαγγέλματος και εθνικότητας. Η απαίτηση για παροχή ποιοτικής φροντίδας είναι πράγματι διεθνής.

Από την δεκαετία του '70 που έγινε το 1ο Εθνικό Συνέδριο Ογκολογικής Νοσηλευτικής στο Σικάγο (1973) το νοσηλευτικό ενδιαφέρον αυξάνεται συνέχεια σε παγκόσμια κλίμακα. Από μόνο ένα Ογκολογικό Νοσηλευτικό Τομέα (Oncology Nursing Society) που ιδρύθηκε στις ΗΠΑ με 20 μέλη το 1975, σήμερα βλέπουμε τις τεράστιες προσπάθειες που καταβάλλουν νοσηλεύτριες διαφόρων χωρών προετοιμάζοντας ετήσια ογκολογικά συνέδρια και οργανώνοντας Ογκολογικούς Νοσηλευτικούς Τομείς.

Το 1986 σε εθνικό επίπεδο ήδη λειτουργούν οι παρακάτω Ογκολογικοί Νοσηλευτικοί Τομείς.

ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ
ΗΠΑ	1975	10.000
ΕΛΒΕΤΙΑ	1975	100
ΑΓΓΛΙΑ	1978	2.750
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	1980	200
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	1980	Δεν αναφέρεται
ΔΑΝΙΑ	1982	350
ΓΑΛΛΙΑ	1982	340
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1983	340
ΒΕΛΓΙΟ	1984	100
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	1984	Δεν αναφέρεται
ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ	1984	430
ΚΑΝΑΔΑΣ	1985	182
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	1985	250
ΙΣΠΑΝΙΑ	1985	150
ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ	1985	80
ΙΤΑΛΙΑ	1986	62
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1986	Τώρα οργανώνεται Cancer Nursing Vo 9, No 4, 200, 201

Σε περιφεριακό επίπεδο ιδρύθηκε το 1983 η Ευρωπαϊκή Ογκολογική Νοσηλευτική Κοινωνία (European Oncology Nursing Society (EONS)) που καλύπτει 25 Ευρωπαϊκές οργανώσεις.

Σε διεθνές επίπεδο, ιδρύθηκε το 1984 Διεθνής Κοινωνία Νοσηλευτών/τριών για την φροντίδα στον καρκίνο (International Society of Nurses in Cancer Care (ISNCC)) με πρόεδρο τον R. Tiffany και 5.188 μέλη.

Που βρίσκεται όμως η Ελληνική Ογκολογική Νοσηλευτική;

Δυστυχώς είναι γεγονός πως η χορηγούμενη νοσηλευτική φροντίδα στον άνθρωπο με καρκίνο δεν είναι τίποτε περισσότερο από παροχή βασικών υπηρεσιών, που τις περισσότερες φορές υπαγορεύονται από κάποιο άλλο επαγγελματία υγείας.

Ο/Η Νοσηλεύτης/τρια σπάνια συμμετέχει σαν ισότιμο μέλος στην διακλαδική υγειονομική ογκολογική ομάδα εργασίας. Συχνά παραπονούμεθα για την μειονεκτική αυτή θέση μας. Προσπαθούμε όμως να αλλάξουμε;

Εξακολουθούμε να περιοριζόμαστε στις καθημερινές νοσηλευτικές ενέργειες ρουτίνας που πολλές φορές δίνονται χωρίς σκέψη και προβληματισμό, συντηρώντας μια επιφανειακή και απρόσωπη Νοσηλευτική, ανίκανη να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις ανάγκες των ανθρώπων με καρκίνο και του περιβάλλοντός τους.

Δεχόμαστε παθητικά την σκληρή πραγματικότητα (ανεπάρκεια προσωπικού, ανομοιογένεια νοσηλευτικής ομάδας, προβλήματα επικοινωνίας και συνεργασίας, την αδιαλλαξία συνεργατών για οποιαδήποτε αλλαγή, την δυσκαμψία του ήδη εφαρμοζόμενου συστήματος). Δεν αντιστεκόμαστε στην συνήθεια που επιβάλλει η νοσοκομειακή ρουτίνα. Δεν πειραματιζόμαστε καν με νέες μεθόδους εργασίας.

Στην καθημερινή επαφή μας με ανθρώπους με καρκίνο βιώνουμε τις καταστροφικές επιδράσεις της ασθένειας αυτής σε όλους τους τομείς της ζωής τους.

Συχνά ακούμε να ζητούν την βοήθειά μας. Μήπως αυτό δεν σημαίνει πάντοτε «Βρές μου μια θεραπεία, αλλά βοήθησέ με σε μικρές ατομικές λεπτομέρειες που θα μου δώσουν την αυτονομία μου ξανά;».

Καθώς τα πρωτόκολλα θεραπείας γίνονται πολυπλοκότερα, πιο εισδυτικά και λιγότερο ανεκτά, η απώλεια της αίσθησης αυτοελέγχου, αυτοκυριαρχίας και αυτονομίας στη ζωή του αρρώστου είναι πια αναμφισβήτητο γεγονός.

Αυτή η καθημερινή πραγματικότητα καλεί για δημιουργία μιας μορφής Νοσηλευτικής που θα είναι αρκετά ευαίσθητη και πρόθυμη να ακούσει ό,τι οι αποδέκτες της θεραπείας για καρκίνο εκφράζουν, μιας Νοσηλευτικής που θάνατι ικανή να βοηθά καθένα ξεχωριστά να απολαμβάνει την καλύτερη γι' αυτόν φροντίδα, διατηρώντας την αυτονομία του και διαφυλάττοντας την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματά του· μιας Νοσηλευτικής που θα μπορεί να τον βοηθήσει να αναγνωρίσει και να ισχυροποιήσει τις προσωπικές του δυνάμεις, για να αγωνισθεί για την ζωή του.

Πιστεύω και ελπίζω πως ο Τομέας που πρόσφατα ιδρύθηκε στον ΕΣΔΝΕ για συναδέλφους που ενδιαφέρονται και ασχολούνται με ογκολογικούς αρρώστους μπορεί και πρέπει να συμβάλλει στην ανάπτυξη της Ελληνικής Ογκολογικής Νοσηλευτικής.

Με την συλλογική δραστηριότητα, η ομάδα μπορεί να ανιχνεύσει, να αποκαλύψει και να επιλύσει ευκολότερα τα ιδιαίτερα εκείνα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε όλοι όσοι εργαζόμαστε στο χώρο της ογκολογίας.

Η ομάδα σκέφτεται καλύτερα κι απ' το ευφυέστερο μέλος της. Τα μέλη στις συναντήσεις τους θα έχουν την ευκαιρία να εξωτερικεύσουν προσωπικές ανησυχίες, ν' ανταλλάξουν εμπειρίες, να διασταυρώσουν ιδέες και πληροφορίες, να δέσουν κοινές κατευθύνσεις, να συγχρονήσουν το βήμα τους, να καταστρώσουν μελλοντικά σχέδια.

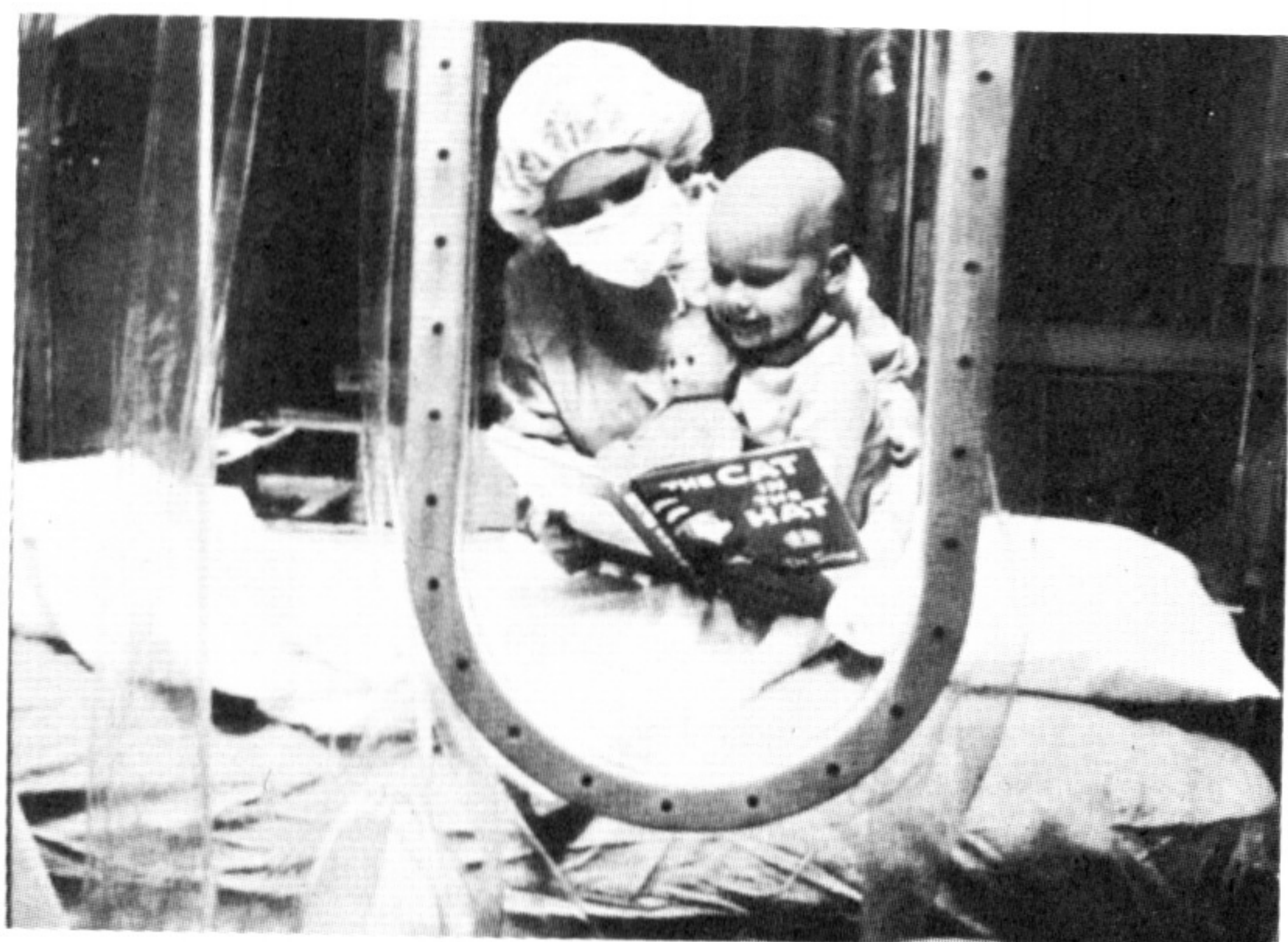
Όλοι μαζί θα αναζητήσουμε και θα προσδιορίσουμε τα σύνορα της Ογκολογικής Νοσηλευτικής σε θεωρητικό και κλινικό πλαίσιο. Για να διευρύνουμε τους ορίζοντες του έργου μας, για να αξιοποιήσουμε τις γνώσεις και τις δεξιότητες που αποκτήσαμε σπουδάζοντας και ασκώντας την Νοσηλευτική επιστήμη.

Με την συνεχή ανανέωση γνώσεων και συνεργασία, τα μέλη του νοσηλευτικού ογκολογικού τομέα θα προσπαθούν:

- Να βελτιώνουν την παρεχόμενη φροντίδα στον ογκολογικό άρρωστο.
- Να προστατεύουν την υγεία του νοσηλευτικού προσωπικού που νοσηλεύει ανθρώπους με καρκίνο.
- Να καλλιεργούν ουσιαστική επικοινωνία με συναδέλφους άλλων χωρών.
- Να αναπτύξουν πρόσφορο κλίμα για νοσηλευτική έρευνα
- Να μελετήσουν ηθικά προβλήματα που απορρέουν απ' την άσκηση της ογκολογικής νοσηλευτικής (ευθανασία, άρνηση αρρώστου ή οικογένειας για θεραπεία, πληροφόρηση αρρώστου για την νόσο του).

Η επιτυχία των επιδιώξεων του Ογκολογικού Νοσηλευτικού Τομέα που τώρα ανατέλλει, εξαρτάται απ' το ενδιαφέρον και την ενεργό συμμετοχή των μελών του.

Τίποτε δεν πρόκειται να βελτιωθεί, αν καθένας μας δεν αρχίσει να βελτιώνει τον εαυτό του.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ είναι έκδοση του Εθνικού Συνδέσμου Διπλωματούχων Νοσοκόμων Ελλάδος, και έχει στόχο τη συνεχή επιμόρφωση των Νοσοκόμων στις νέες αντιλήψεις και επιστημονικές εξελίξεις της Νοσηλευτικής, την προαγωγή της Νοσηλευτικής και ακόμη την ενημέρωση των αναγνωστών της στα νέα του κλάδου.

Η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ δέχεται για δημοσίευση άρθρα από οποιονδήποτε ενδιαφέρεται να δημοσιεύσει στο περιοδικό αυτό υλικό με περιεχόμενο Νοσηλευτικού κυρίως ενδιαφέροντος.

Επιστολές προς τη Συντακτική Επιτροπή – νοσηλευτικού περιεχομένου –, γίνονται επίσης δεκτές για δημοσίευση, εφόσον κριθεί ότι παρουσιάζουν κάποιο ενδιαφέρον.

Όλα τα άρθρα, που υποβάλλονται, κρίνονται από τη Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού, που διατηρεί το δικαίωμα να προτείνει τροποποιήσεις ή να απορρίπτει τα άρθρα που δεν είναι γραμμένα σύμφωνα με τις οδηγίες για τους συγγραφείς. Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Η γλωσσική ομοιομορφία των άρθρων είναι απαραίτητη. Τα άρθρα, που υποβάλλονται για δημοσίευση, πρέπει να είναι γραμμένα στη δημοτική και με μονοτονικό.

Τα άρθρα στέλνονται σε δύο αντίτυπα δακτυλογραφημένα σε διπλά διαστήματα από τη μια όψη λευκού φύλλου και με σχετικά μεγάλο περιθώριο (4 cm), στα γραφεία του ΕΣΔΝΕ.

Στην πρώτη σελίδα κάθε άρθρου σημειώνεται το ονοματεπώνυμο και ο τίτλος του συγγραφέα(-ων) με πλήρη διεύθυνση και τηλέφωνο. Όλα τα άρθρα συνοδεύονται οπωσδήποτε από περίληψη στην Ελληνική και στην Αγγλική. Η έκταση της περίληψης δεν πρέπει να είναι μεγαλύτερη από 200 λέξεις.

Οι βιβλιογραφικές παραπομπές μέσα στο κείμενο ακολουθούν το σύστημα Harvard. Αναφέρονται το επώνυμο του συγγραφέα και το έτος δημοσίευσης. Όταν οι συγγραφείς είναι δύο, σημειώνονται τα επώνυμα και των δύο, π.χ. Brown and Taylor 1963. Όταν οι συγγραφείς είναι πολλοί, χρησιμοποιείται το διεθνές σύμβολο et al μετά το επώνυμο του πρώτου. Όταν σ' ένα σημείο του κειμένου αντιστοιχούν πολλές παραπομπές ακολουθείται χρονολογική σειρά, π.χ. Brown 1959, Taylor 1963, Smith 1969. Δύο εργασίες του ίδιου συγγραφέα με το ίδιο έτος δημοσίευσης αναφέρονται σαν α και β.

Η σύνταξη του βιβλιογραφικού καταλόγου γίνεται αλφαβητικά με βάση το πρώτο γράμμα του επωνύμου του πρώτου συγγραφέα.

Οι συγγραφείς έχουν το δικαίωμα μιας τυπογραφικής διόρθωσης. Εκτεταμένες μεταβολές δεν γίνονται δεκτές.

Εικόνες και διαγράμματα στέλνονται στο πρωτότυπο. Οι πίνακες και τα διαγράμματα γράφονται με σινική μελάνη, οι δε εικόνες στέλνονται σε φωτογραφίες ή διαφάνειες.

Τα δημοσιευόμενα άρθρα, εικόνες και διαγράμματα αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του περιοδικού και για την αναδημοσίευσή τους είναι απαραίτητη η άδεια της Συντακτικής Επιτροπής και του συγγραφέα.